

METODĚJ

Albena vykouzila fantastickou oslavu. Nejdřív vyhrožovala, ještě jsme spolu, miláčku, neskončili, nemysli, že ti to jen tak projde, ještě si to vyřídíme, nejradši bych se na to vykašlala, ale už jsme rozeslali pozvánky, byla by to i moje ostuda, a tak dále, a tak dále. Organizační talent má mimořádný, to se musí nechat, ví, co se sluší a patří. Slavnostní výzdobu a opulentní oslavu chystala dlouhé týdny. Sedmdesátka je ocenění životních zásluh, zafilozofovala, když jsme si lámali hlavu, jak si s oslavou poradíme. Chápu, co tím myslí, člověk udělal, co udělat mohl a měl, je čas na bilancování, kdo se má čím pochlubit, ať se pochlubí a přijímá pocty. Ze staré gardy vysoce postavených důstojníků dorazili všichni, co jsou ještě naživu, dokonce i dva generálové mi prokázali tu čest. Samozřejmě dorazili jako poslední. Uniformy zasalutovaly, vzdaly vojenskou čest, pak uniformy svlékli, vyhrnuli rukávy, debužirovali v košilích. Na pozvánce stálo: „Žádné dary, prosím.“ (Případné finanční příspěvky pošlete na níže uvedené konto sirotčince.) Tenhle trik Albena odkoukala od londýnské neteře, jela za ní beze mě, ve stejnou dobu se v Paříži konal sjezd Socialistické internacionály, naše strana měla status pozorovatele, nebyl jsem členem oficiální delegace, což mě nakrkló, že prý neumím jazyk, jako by ostatní byli kohorta rodilých *žabožroutů*, ale na mě si nepřijdou, mě nenapálí, je jasné, že nás chtějí dostat od válu, vyretušovat ostudnou skvrnu na skupinové fotografii, k čemu takové

cavyky a kosmetické úpravy, stejně nás jednoho dne Internacionála přijme, proč to svatouškovské pokrytectví. Pozveš lidi na oslavu a řekneš, ať nenosí dárky, vysvětlovala londýnská neteř, nedorazí s kyticemi, pralinkami, sektem, když si to oslavenec nepřaje. Zvyk je ale železná košile. Takže někteří opravdu nic nepřinesou, ale jiným to nedá, vykoumají něco opravdu mimořádného, sáhnou hluboko do kapsy. Na konci narozenin jsi obklopen skvělými dary. Albena sbírá takové nápady, v tom je nepřekonatelná. Na oslavě jsem si připadal jako na nějaké dávné interní poradě. Generálové se shlukli, obklopeni pobočníky. Majorové vytvořili vlastní skupinku. Chyběl už jenom program jednání, přestože jsme byli připravení: Lili Ivanova zazpívala několik šlágrů (dárek od Albeny), vystoupila v upnutém bílém kostýmku, rozdávala polibky na všechny strany jako sladké bonbónky, brzy se vytratila, všechny ale uchvátila zářivým kouzlem své osobnosti. Proslovy a zdravice mě vynášely do nebes, jeden projev pronesl stranický kolega, další starý kamarád, třetí zástupce Svazu podnikatelů, i já jsem řekl několik slov, ale až po jídle, bufet byl plný dobrot, které mám rád. Pak kolovaly fotografie, každý měl za úkol jednu přinést, Metůdek býval fešák, řekla Albeně manželka jednoho z generálů, Albena zářila, měla výtečnou náladu, všechno běželo jako na drátkách. Lidé se bavili. Kolovali, mísili se, vznikaly nové skupinky. Kamarádi, co sledují technické novinky, mají přehled, jeden byl dokonce onedlou na veletrhu až v Essenu, Západní Německo, klobouk dolů, já přenechal vývoj nových technologií ve firmě mladším. Nedokážu udržet krok se sprintem překotných novinek, sám se sotva držím na nohou, tak zní moje oblíbená průpovídka. A mám kamarády, kteří naopak nedělají vůbec nic a užívají si zasloužený důchod na pohodlném výminku.

Atmosféra byla poklidná jak vodní hladina, kterou jemně čeří vánek a přepršky smíchu a vlnky mírně šplouchají,

dokud nějakého pitomce nenapadlo, že by nám Zdravko mohl přednést pár svých básní. Vydal sbírku, což mi ušlo.

„Dejte mu pokoj, ať si užije večírek,“ vložil jsem se do hovoru, chtěl jsem zabránit nejhoršímu, „proč toho nebožáka otravujete?“

„Ne, ne, vůbec mě to neobtěžuje, právě naopak, je to čest, pokud si to jubilant přeje, milerád mu složím poklonu.“

Nemohl jsem reagovat jinak, než poděkovat a souhlasit. Ani na oslavě vlastních narozenin nejsem svým pánem. Ještě jsem neztrácel poslední špetku naděje. „Nestresuj se. Sbíрку s sebou určitě nemáš.“

„Bez obav,“ chlácholil mě Zdravko a oči mu zvlhly dojetím, „některé básně umím zpaměti, poradili mi to lidé od fochu. Prý je to u básníků běžné, teď jsem pochopil proč, verše se hodí pro takovéto příležitosti, šance, jakou člověk dostane jednou za život, to bych si nikdy neodpustil, kdybych zklamal očekávání přítomných.“

Kdosi zakřičel „ticho“, skupinky se shlukly kolem básníka a ztichly, ale na prťavého Zdravka viděli stejně jenom ti vpředu.

„Podejte někdo stoličku, potřebujeme podnožku pro básníka.“

Zaťal jsem zuby a podal jim stoličku. Zdravko se zul. Měl barevné, pruhované ponožky, pravý palec celý zalátaný. Odjakživa lakomec, říkalo se, že na stavbu své vily používal vězně. Nevím, co je na tom pravdy.

„Milí přátelé, je to pro mě velká čest, jsem nesmírně nervózní. Znáte mě dobře a víte, že mám nervy ze železa, ale tohle je něco jiného, mám žaludek na vodě a třesu se jak sulc a jak bych to vyjádřil přesně, moje pocity víří jako netopýři, doufám, že mi ten průměr ctěné publikum promine. Rád bych tuto báseň, která se jmenuje *Svatojánská muška*, věnoval hrdinovi dne, kterého si hluboce vážíme jako kolegy, občana, člověka, přítele.“

Zaburácel potlesk, jako „hejno černých vran“, jako „nárazy smečky žraloků“, pomyslel jsem si, Zdravkovo poetické blábolení a patos byly nakažlivé. Střídavě burácel nahlas a mluvil potichu, hlas stoupal po škále tónů jako po žebříku, vzápětí padal do hlubin, jako by se pod ním prolomily shnilé příčky:

Svatojánská muška

Létáš za mnou

Každou noc

Jak smyslů zbavená

Proč?

Mé já je zmatené

Tvé já je zmatené

Setkaly se

Ve zmaru světa

Zdravko udělal dramatickou pauzu, jako to měl ve zvyku Živkov, když se zaklínal Dubnovou linií strany. Pauza byla dlouhá a to, co následovalo, bylo přinejmenším stejně důležité jako Dubnová linie. Zdravkovu hlasu se podlomila kolena, zašeptal:

V mé dlani

Našlas klid.

Políbil jsem tě, políbilas mě.

Pustil jsem tě

Oknem

Do noci

Světlušku, světlonoše světa!

Törlü govna. Domácí pálenka z vlastního hajzlu. V lahvičce od parfému. Vzpomněl jsem si na větu: „Když slyším slovo ‚báseň‘, sahám po pistoli.“ Rozhlédl jsem se. Samí muži,

kteří se naučili nedávat své pocity a názory najevo. Z bezvýrazných tváří se nedalo nic vyčíst. Nastala trapná pauza. Čekal jsem, že ostatní nějak zareagují, Zdravka obklopí, poklepou mu uznale po zádech, budou předstírat nadšení, jak se v takových situacích sluší a patří, ale kdepak, čekali, co udělám já, iniciativu měl převzít jubilant. Albena mě popostrčila dopředu. Zase mám sračky uklízet já. Tak do toho, ať to máme za sebou, říkal jsem si. Tři kroky vpřed, objal jsem Zdravka, bylo to potupné a směšné, protože jsem se k němu musel sklonit. Pevně jsem ho stiskl a pošeptal mu do ucha, aby nás nikdo neslyšel:

„Batko, to se mi moc často nestává, že by někdo tak přesně vystihl, co cítím. Vidíš mi do duše. Tvoje slova mě hluboce zasáhla.“

Idiot, jsem prostě idiot, pocítil jsem úlevu, pyšný na svůj improvizací výkon, pomyslel jsem si, tak, a máme to za sebou, otočil jsem se a těšil se na další sklenku lahodného červeného vína Mavrud.

„Skutečný umělec si cení vzácných chvil, kdy narazí na opravdu vnímavé posluchače, taková příležitost se musí chytit za pačesy,“ uslyšel jsem za zády Zdravkův hlas. „Zvlášť když může přednést báseň jako stvořenou pro takovou příležitost. Jmenuje se ‚Zrození‘. Věnujte mu, moji milí, vteřinku trpělivé pozornosti.“

Sklenice naplněná
Láskou.
Přísátý ke rtům
A opilý
Z jediného doušku.
Já, starý
Alkoholik,
Plný vypitého moře
Zhořklého vína,

Vykvašeného
Z hroznů
Mého života.

„A teď si připijeme,“ zakřičel kdosi. „Pořádný přípitek.“

„Na lásku.“

„Na víno.“

Všichni zatleskali, tu a tam se ozvalo „bravo“.

„Na život, na zdraví,“ ozýval se cinkot sklenic, „na život, na zdraví“, odpovídali shromáždění sborově. Připíjeli nejen na mě, oslavence, ale na všechny, na náš život. Zdvihla se vlna euforie, kterou společně zažíváme zřídka, soudržnost je třeba řádně zapít. Albena byla spokojená, usmívala se, narozeninová oslava (dneska se říká *party*) měla obrovský úspěch. Jen Zdravko byl trochu zmatený, protože jsme ho přerušili hned po první sloce. „Ještě dvě sloky,“ protestoval, „báseň má ještě dvě sloky.“ Rychle jsem ho utěšil novou skleničkou Mavrudu a přitůkl si s ním. Hodně nahlas jsem řekl: „S přáteli jako ty, milý Zdravko, není nouze o kreativní přípitky.“ V duchu jsem si pomyslel: patří ti to, milánku, nemáš dělat tak dlouhé pauzy.

Nejspíš jsem večer vypil moc koňaku, který mi slavnostně předal major Cankov, pardon, oprava, bankéř Cankov, („žádné dary, prosím“ se osvědčilo báječně): „Už jsem pil všechno možné, ale tomuhle se, kamaráde, nic nevyrovná, jednou okusíš, není cesta zpátky.“

Rémy Martin Louis XIII Grande Champagne! Dárek v rudém balení jsem rozbalil v úzkém kroužku, už ta nádherná láhev, snědá kráska z Moulin Rouge s plnými, oblémy boky, ozdobou z peříček, ta jiskřivá síla a přesvědčivost, ta chuť!

„Kamarádi, přísahám, viagra pro chuťové buňky.“

Uniformy zíraly nechápavě, jako když nadloube volům.

„No, netvrďte mi, proboha, že nevíte, o čem je řeč. V našem věku to znát musíte. Zázračná pilulka ze Spojených

států, polkneš a můžeš vyrazit třeba i do nočního života na Pigalle, vypustíš vercajk z vězení, stožár se postaví.“

Skončil, nalil všem. Jak se ukázalo, házel perly sviním. Šosáky a zabeďněnce poznáš až na druhý pohled. Je to neuvěřitelné, ale ten pitoma Vladilen vážně řekl: „Martell mi chutná víc.“ Měl jsem sto chutí popadnout ho za flígr a vyhodit, což jsem nemohl udělat na oslavě sedmdesátin, pozvali jsme ho, protože jeho žena kamarádí s Albenou. Nemohli jsme tušit, že se jich jen tak nezbavíme a nevědí, kde nechal tesař díru. Další runda v nejužším kroužku, mezi svými, cítil jsem se jako ryba ve vodě, miluji spiklenecká společenství, kde se člověk uvolní, pokecá, v tom se mezi nás vřítí nějaká maškara, vrhla se na nás, pískot, výkřiky, nadávky, maškara se postavila v baletním postoji, špičkami od sebe, zamávala rukama jako labuť, udělala dívčí pukrle, uklonila se. Spíš se chtěla uklonit, ale ozvalo se bolestivé lupnutí. V koleni. Nebo v kyčlích.

„Tenkrát mi to šlo líp,“ řekla maškara omluvně.

Stál jsem si na vedení.

„Tak vy si na mě, staří holomkové, nepamatujete. Pěkně jste mě tenkrát zmordovali, nevzpamatoval jsem se z toho dvacet let.“

A byl jsem doma. Padesátiny, památná oslava v kostýmech, byl jsem dost skeptický, protestoval jsem, taková blbost, dospělí chlapi v maskách, nemusím ze sebe dělat kašpara, abych se bavil. Ne, ty to nechápeš, nepřevlékneš se za Římana nebo Bogomila, tohle je něco nového, vklouzneš do kostýmu někoho, koho vyšetřuješ, staneme se objekty, které sledujeme. Znělo to dost uhozeně, nechtěl jsem kazit legraci a udělal jsem dobře, přicházeli jeden po druhém a byla to úžasná přehlídka: fanoušek Levski Sofie, fotbalového klubu ministerstva vnitra, v dresu a šálu s emblémem, lékař se stetoskopem kolem krku, starý udavač Cankov jako boxer, vytahoval se, že pestrý župan spíchla a vyšila manželka, údery

zprava, údery zleva, vše-chno-nejlepší-k-narozeninám, jeho manželka upnutá v šatech s květinovým vzorem, Cankov měl župan rozepnutý, aby bylo vidět vytrénované tělo a vypracované svaly, byl ve skvělé formě, záviděl jsem mu, ale jen trochu, byl sice ve formě, ale i tu ztratí, s postupujícím věkem. Vytahoval se, proto jsem ho popichoval a sprdnul, aby se vrátil na zem, tak ty necháváš sledovat nějakého boxera, jak to, že o ničem nevím. No, nesleduju, ale stát se to klidně může, i boxeři dělají voloviny, je to jen hra, vykrucoval se, neber pořád všechno tak vážně, Metoději. Dovol, abych ti představil naši novou primabalerínu. Stál přede mnou stejně jako dneska, Dimitrov, přestrojený za přenádhernou tanečnici, pevná a mohutná stehna pod baletní sukýnkou, těžká váha, dokonce si oholil nohy. Jen nesehnal baletní piškoty ve své velikosti, nikdo s tak velkýma a neohrabanýma nohama hodiny baletu nenavštěvuje, a tak odstříhl vršek u sešmatlaných křápů, poslepoval je, vždycky byl zručný a nápaditý, Ivánek náš, později stejně chytře poslepoval i firmy. Já jsem si s převlekem hlavu nelámal, šel jsem za pravoslavného kněze. Pop potřebuje jen těžký černý talár, kříž, čepec. Kostým a rekvizity jsem si vypůjčil. Panáček se vykrucoval, nechtělo se mu do toho. Moralizoval, to nejde, takové rouhání, to je zločin, ty věci jsou posvěcené, mlel pořád dokola svoje litanie. Přerušil jsem ho. A udání, co píšeš na svoje ovečky, to není zločin a rouhání, co? Neboj se, tu tvoji svatou církev zesměšňovat veřejně nebudu, je to soukromý karneval, u mě doma. Tím hůř, zněla odpověď. Nakonec jsem mu pořádně pohrozil a ty hadry mi dal. A nezapomeň na čepici, tu chci taky. Poručil jsem mu, ať všechno nechá v konspiračním bytě, neměl jsem už náladu koukat na jeho usouzený ksicht a poslouchat fňukání. Převlek jsme nakonec měli všichni a byla to fakt zábava. Pop flirtoval s primabalerínou, fanoušek fotbalového klubu Levski Sofie skandoval a vyhrožoval, že zmlátí fanoušky armádního fotbalového klubu. Lékař

měřil pulz, pokládal stetoskop na hrud', hlavně na bujná prsa žen, které si to nechaly líbit, kontroloval zorničky, určoval diagnózy, které si vymyslel, šibaleóza a motovidlositis. Moje diagnóza: satyriasis, miluje víno a pronásleduje mladičké nymfy. Řvali jsme smíchy, sranda k popukání, oslava padesátin se povedla, ale sedmdesátiny taky, Dimitrov předvedl slavný baletní výstup ještě jednou, úkroky stranou, výkop do výšky, ruce nad hlavou, cupitání na místě, výkon jsme odměnili pořádným douškem *Louise XIII*, na zdraví a ať žijeme věčně, pro aristokracii republiky jen to nejlepší, oznámil jsem slavnostně. Víc už si nepamatuji, nevím, kdo kdy odpa-dl a vypařil se, usnul jsem na gauči. Jedno vím ale jistě. Celé se to vyplatilo.